

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313178 Literatura Comparada: Estudis Literaris i Culturals	OT	0	1

Professor/a de contacte

Nom: David Roas Deus

Correu electrònic: david.roas@uab.cat

Equip docent

Jordi Cerdà Subirachs

Gonzalo Ponton Gijon

Eduard Vilella Morato

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Prerequisits

No s'exigeix cap requisit previ per cursar el mòdul.

Objectius

El fil conductor del mòdul és l'anàlisi de la representació del jo i la realitat en la Modernitat i la Postmodernitat. Per això s'han seleccionat diversos gèneres i temes en què es manifesta dit problemàtica en molt diverses formes: el fantàstic (com subversió de la realitat), el motiu del doble (com subversió de la identitat), la despersonalització i l'heteronomia (també com ruptures de la noció tradicional d'identitat), la literatura de la Shoah (els límits de la imaginació literària, la noció de testimoni, la memòria exemplar enfront de la memòria literal) i la cibercultura i el virtual (com transgressió de les formes de representació de la realitat

Competències

- Analitzar com s'ha constituït la tradició literària i quins processos literaris i culturals han tingut un paper rellevant.
- Aplicar els diferents models teòrics i genèrics a l'anàlisi i la interpretació de textos.
- Avaluar les aplicacions actuals de la literatura comparada a partir dels processos històrics que ha seguit.
- Comunicar els resultats de les seves investigacions a un públic expert i no expert.
- Interpretar, d'acord amb les principals metodologies d'anàlisi, els continguts temàtics i simbòlics de l'obra en funció de les seves estratègies retòriques i pragmàtiques.
- Organitzar, planificar i gestionar projectes.
- Raonar críticament a partir de l'anàlisi i la síntesi.
- Realitzar aportacions creatives i originals en l'estudi comparativista dels textos literaris i culturals.
- Treballar en un equip interdisciplinari en entorns diversos.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els models teòrics i genèrics des del punt de vista específic de la interpretació comparatista, supranacional i supralingüística.
2. Aplicar els principis i els mètodes propis de les aproximacions comparativistes actuals a la descripció i anàlisi històric dels dos grans períodes estudiats en el mòdul (Modernitat i Postmodernitat)
3. Comunicar els resultats de les seves investigacions a un públic expert i no expert.
4. Enllaçar la interacció entre codis semiòtics i gèneres artístics en el seu entrellaçament diacrònic.
5. Organitzar, planificar i gestionar projectes.
6. Raonar críticament a partir de l'anàlisi i la síntesi.
7. Relacionar manifestacions literàries amb altres codis culturals essencials a cada període (pintura, cinema, música, còmic, etc.)
8. Revelar els codis semàntics dominants (temes, motius, estils, gèneres?), així com la seva funció i sentits, a la Modernitat i la Postmodernitat.
9. Treballar en un equip interdisciplinari en entorns diversos.

Continguts

I. El fantàstic: aproximacions teòriques (Prof. David Roas)

1. El Fantàstic i el concepte de Realitat
2. Aproximacions teòriques
 - 2.1. El terme "fantàstic"
 - 2.2. Algunes definicions clàssiques (Lovecraft, Caillois, Vax, Todorov)
3. Exposició de la meua pròpia Teoria del Fantàstic
 - 3.1. L'impossible
 - 3.2. La por
 - 3.3. El llenguatge
4. Límits del Fantàstic
5. El monstre fantàstic

II. Doble i identitat (Prof. Eduard Vilella)

1. El camp temàtic del doble. Aspectes descriptius, històrics i metodològics.
2. Crisi del subjecte i representació literària de la modernitat a la postmodernitat.

III. Identitat, despersonalització i heteronímia (Prof. Jordi Cerdà)

1. La personalitat com a mite literari contemporani.
 - 1.1. Breu recorregut per les "personalitats" de la literatura portuguesa de fi de segle XIX.
 - 1.2. La ficció biogràfica: el cas de Fradique Mendes d'Eça de Queirós.

2. Fernando Pessoa en el context de les avantguardes europees.

2.1. La lectura de l'avantguarda des de la perifèria.

2.2 Despersonalització i avantguardes.

3. La creació heteronímica.

3.1. La heteronímia com a sistema literari compensatori.

3.2. El diàleg heteronímic: "o drama em gente"

IV. Literatura de la Shoah (Prof. Gonzalo Pontón)

Es dedicaran dues sessions a la presentació de l'anomenada "literatura de la Shoah", a través de l'anàlisi d'algunes de les seves qüestions clau: l'escriptura del desastre, els límits de la imaginació literària, la noció de testimoni, la memòria exemplar davant la memòria literal. Aquests assumptes s'il·lustraran amb fragments de les seves principals veus (Levi, Améry, Kertész, Semprún). Es consideraran també obres literàries que no han estat escrites per supervivents i representacions cinematogràfiques que han abordat el problema de la representació de l'extermini. La bibliografia específica, així com les indicacions sobre les lectures, es facilitaran amb la deguda antelació.

V. Literatura, teatre i cibercultura (Teresa López Pellisa; professora convidada)

1. Teatre i cibercultura

Ciberteatre: Xat, MUD, Second Life i la holocubierta

Teatre mecànic o Teatre de Robots

Teatre digital. Teatre i realitat virtual

Posthumanisme: teatre ciborg i body art cibernètic

2. Teatre ciborg

Metodologia

* Activitats dirigides:

Classe seminari. Exposició i dinamització. Comentari de textos proposat:

* Activitats supervisades:

Tutories presencials individuals.

Revisió dels exercicis i treballs de presentació obligatòria

* Activitats autònomes:
 estudi personal
 Lectures i comentaris de text proposats a l'aula o al Campus Virtual o en
 Preparació d'intervencions orals. Elaboració d'un assaig final.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
seminari	80	3,2	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9
Tipus: Supervisades			
tutories presencials	30	1,2	1, 2, 3, 5, 6, 9
Tipus: Autònomes			
Estudi personal Lectures i comentaris de text. Preparació de presentacions orals. Elaboració d'un assaig final	140	5,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Avaluació

Presentació de tres breus treballs escrits.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Presentació de tres breus reballs escrits	90	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Bibliografia

I. EL fantàstic: aproximacions teòriques

- ALAZRAKI, Jaime [1990], «¿Qué es lo neofantástico?», en Roas [2001b:265-282].
- BESSIÈRE, Irene, *Le récit fantastique. La poétique de l'incertain*, Larousse Université, París, 1974.
- BESSIÈRE, Irene [1974b], «El relato fantástico: forma mixta de caso y adivinanza», en Roas [2001, pp. 83-104].
- BOZZETTO, Roger [1990], «¿Un discurso de lo fantástico?», en Roas [2001:223-242].
- BOZZETTO, Roger, "El sentimiento de lo fantástico y sus efectos", en David Roas (coord.), *Lo fantástico: literatura y subversión*, monográfico de la revista *Quimera*, núm. 218-219 (julio-agosto de 2002), pp. 35-40.
- CAMPRA, Rosalba [1981], «Lo fantástico: una isotopía de la transgresión», en Roas [2001:153-191].
- CAMPRA, Rosalba, *Territorios de la ficción. Lo fantástico*, Renacimiento, Sevilla, 2008.
- CASAS, Ana, "Transgresión lingüística y microrrelato fantástico", en David Roas y Ana Casas (coords.), *Lo fantástico en España (1980-2010)*, número monográfico de la revista *Insula*, núm. 765 (septiembre de 2010), pp. 10-13.
- CHIAMPI, Irleamar, *O realismo maravilhoso*, Editorial Perspectiva, São Paulo, 1980.
- ERDAL JORDAN, Mary, *La narrativa fantástica. Evolución del género y su relación con las concepciones del lenguaje*, Madrid: Vervuert Iberoamericana, Madrid, 1998.
- FERNÁNDEZ, Teodosio. "Lo real maravilloso de América y la literatura fantástica", en Roas [2001b:283-297].
- FREUD, Sigmund, «Lo ominoso» (*Das Unheimliche*, 1919), en *Obras completas. Vol. XVII: De la historia de una neurosis infantil y otras obras (1917-1919)*, ed. James Strachey y Anna Freud, Amorrortu Editores, Buenos Aires, 1988, pp. 219-251.
- JACKSON, Rosemary, *Fantasy, the literature of subversion*, New Accents, Nueva York, 1981.
- REISZ, Susana [1989], «Las ficciones fantásticas y sus relaciones con otros tipos ficcionales», en Roas [2001: 193-221].
- ROAS, David (ed.), *Teorías de lo fantástico*, Arco/Libros (serie *Lecturas*), Madrid, 2001.
- ROAS, David, «La amenaza de lo fantástico», en David Roas (ed.), *Teorías de lo fantástico*, Arco/Libros (serie *Lecturas*), Madrid, 2001, pp. 7-44.
- ROAS, David, «La risa grotesca y lo fantástico», en Pilar Andrade, Arno Gimber y María Goicoechea (eds.), *Espacios y tiempos de lo fantástico. Una mirada desde el siglo XXI*, Peter Lang, Berna, 2010, pp. 17-30.
- ROAS, David, *Tras los límites de lo real. Una definición de lo fantástico*, Páginas de Espuma, Madrid, 2011.
- ROAS, David, «El monstruo fantástico posmoderno: entre la anomalía y la domesticación», *Revista de Literatura*, vol. LXXXI, núm. 161 (2019), pp. 29-56.
- RODRÍGUEZ HERNÁNDEZ, Tahiche, "La conspiración fantástica: una aproximación lingüístico-cognitiva a la evolución del género", *Especulo. Revista de Estudios Literarios*, núm. 43 (2010) [<http://www.ucm.es/info/especulo/numero43/consfan.html>].
- TODOROV, Tzvetan, *Introduction à la littérature fantastique*, Seuil, París, 1970. (los capítulos 2 y 3 están traducidos en Roas 2001)

II. Doble i identitat

- FREUD, S., (1973) "Lo siniestro" in *Obras Completas*, Tomo III. Madrid: Biblioteca Nueva, (3a. ed.), 1973, pp. 2483-2505.

FUSILLO, M., *L'altro e lo stesso. Teoria e storia del doppio*, Firenze, La Nuova Italia, 1998.

JOURDE, P.; P. TORTONESE, *Visages du double. Un thème littéraire*, [sl], Nathan, 1996.

III. Identitat, despersonalització i heteronímia

PESSOA, Fernando, *Poesía* (nueve volúmenes), Madrid, Abada editores.

PESSOA, Fernando, *El libro del desasosiego*, Barcelona, Acantilado.

BLOOM, Harold, *Genius: A Mosaic of One Hundred Exemplary Creative Minds*. Warner Books, 2003

CRESPO, Ángel, *Estudios sobre Fernando Pessoa*, Barcelona, Bruguera, 1984.

PAZ, Octavio, *Cuadrivio: Darío, López Velarde, Pessoa, Cernuda*. México: J. Mortiz, 1965.

IV. xxxxxxxxxxxx

V. Literatura, teatre i cibercultura

ABUÍN González, Anxo (2006): *Escenarios del caos. Entre la hipertextualidad y la performance en la era electronica*, Valencia, Tirant lo Blanch.

----- (2008a): "[Teatro y nuevas tecnologías: conceptos básicos](#)", *Signa: revista de la Asociación Española de Semiótica*, núm. 17 (2008), Madri, págs. 29-56.

____ (2008b): «Consideraciones sobre la posibilidad de un teatro virtual», en Tortosa, Virgilio (ed.): *Escrituras digitales. Tecnologías de la creación en la era virtual*, Publicaciones Universidad de Alicante.

[ANTÚNEZ Roca, Marcel.li](#): (1996): "[Manifest Art Robòtica](#)", fecha de consulta: 10/12/2009.

____ (1997): "[Conversación entre Marcel.li Antúnez Roca y Claudia Giannetti](#)", en Marcel·lí Antúnez Roca. Performances, objetos y dibujos. MECAD. 1998, disponible en red, fecha de consulta: 1/12/2008.

____ (2007): *El Dibuijant*, Benecé Produccions SL.

____ (1999): "[AFASIA](#)", fecha de consulta: 20/7/2013.

____ (2005) "[Sistematurgia](#)", Barcelona, mayo 2005, dispnible en red, fecha de consulta: 1/12/2008.

____ (2007): *El Dibuijant*, Benecé Produccions SL.

ARTAUD, Antonin (1978): *El teatro y su doble*. Barcelona, Edhasa.

BALZOLA, A. (2009): *Drammaturgia multimediale*, Editoria e spettacolo.

BALZOLA A. y Monteverdi A. M. (2004): *Le arti multimediali digitali. Storia, tecniche, linguaggi, etiche ed estetiche delle arti del nuovo millennio*, Garzanti, Milano.

BOSTROM, Nick (2003). «The Transhumanist FAQ. A General Introduction. Version 2.1.», publicado por la World Trnashumanist Association, disponible en (<http://www.transhumanism.org/resources/FAQv21.pdf>), [fecha de consulta: 12 de junio de 2010].

-- (2005). «A History of Transhumanist Thought», *Journal of Evolution and Technology*, vol. 14, Issue 1, abril, disponible en (<http://www.nickbostrom.com/>), [fecha de consulta: 4 de abril de 2010].

BRONCANO, Fernando (2009): *La melancoldía del ciborg. Agencia, imaginación y artificio*, Herder, Barcelona.

CARONIA, A. (1996): *Il corpor virtuale. Dal corpo robotizzato al copro disseminato nelle reti*, Franco Muzzio, Padova.

CORNAGO, Oscar (2005): "[¿Qué es la teatralidad? Paradigmas estéticos de la modernidad](#)". *Revista Telondefondo* 1.

DEEMER, Charles: "[The new hyperdrama](http://www.ibiblio.org/cdeemer/newhype.htm)", disponible en <http://www.ibiblio.org/cdeemer/newhype.htm>

DERY, Mark (1998): *Velocidad de Escape. La cibercultura en el final del siglo*, Madrid, Siruela.

DIXON, Steve (2007): *Digital Pefromance*, Massachussets Institute of Technology, Cambridge.

- (2004): «Metal performance. Humanizing Robots, Rturning to Nature, and Camping Abaout» en *The Drama Review*, nº48, págs. 15-46.

GARBAGNATI, Lucile y MORELLI, Pierre (Direcc.) : *Thé@tre et nouvelles technologies*, Dijon: Editions Universitaires de Dijon, 2006.

GIANNACHI, Gabriella: *Virtual Tehatres*, New York : Routledge, 2004.

_____ y Niguel Stewart (ed.)(2005): *Performing Nature: Explorations in Ecology and the Arts*, Peter Lang.

_____ y Nick Kaye (2011): *Performing Presence: between the live and the simulated*, MUP.

_____ y Steve Benford (2011): *Performing Mixed Reality*, Mit Press.

_____ , Nick Kaye y Michael Shanks (2012): *Archaeologies of presence*, Routledge.

GIANNETTI, Claudia: *Marcel.li Antunez Roca. Performances, objetos y dibujos*, MECAD, Barcelona.

HARAWAY, Donna (1991): "Manifiesto para Cyborgs. Ciencia, Tecnología y Feminismo Socialista a finales del siglo XX". En *Ciencia, cyborgs y mujeres*, Cátedra, Valencia.

----- (1999): "[Las promesas de los monstruos: una poíticaregeneradora para otros inapropiados/bles](#)". *Poítica y Sociedad* 30, Madrid.

KURZWEIL, Ray (1999). *La era de las máquinas espirituales*. Barcelona, Planeta.

LEHMANN, Hans-Ties (2002): *Le Théâtre postdramatique*, París : L'Arche Éditeur.

LAUREL, Brenda (1991): *Computer as Theatre*, Addison Wesley, New York.

LÓPEZ PELLISA, Teresa (2013): "[Teatro de robots: actores mecánicos y digitales con](#)

[alma de software](#)", en José Romera Castillo: *Teatro e Internet en la primera década del siglo XXI*, Verbum, Madrid, 2013, págs. 219-234.

----- (2013). «[Autómatas y robots: fantoches tecnológicos en R.U.R. de Karel Čapek y El señor de Pigmalión de Jacinto Grau](#)» *Anales de la Literatura Española Contemporánea*, Vol. 38, Issue 2, Temple, SSSAS, Philadelphia, Estados Unidos, págs 137/637-159/659.

----- (2013): "La pantalla en escena: ¿es teatro el ciberteatro?", *Revista Letral*, nº11.

MONTEVERDI, Anna Maria (2011): *Nuovi media, nuovo teatro*, Media Cultura, Franco Angeli, Milano.

MURRAY, Janet H. (1999): *Hamlet en la Holocubierta*, Barcelona, Paidós.

PARKER-STARBUCK, Jennifer (2011): *Ciborg theatre. Corporeal/technological intersections in multimedia performance*, Palgrave Macmillan, New York.

PATRICE, Pavis (1998): *Diccionario de Teatro*, Barcelona, Paidós

PAZ GAGO, José M. (2004): «Ciberteatro: Teatro y tecnologías digitales» en J. Romera Castillo (ed.): *Teatro, prensa y nuevas tecnologías (1990-2003)*, Madrid, Visor, 2004; págs. 81-88.

RADRIGÁN, Valeria (2011): *Corpus frontera. Antología crítica de arte y cibercultura (2008-2011)*. Santiago de Chile: Ed. Mago.

SONTANG, Susan (2007): «[Notas sobre lo camp](#)» en *Contra la Interpretación y otros ensayos*, Random House Mondadori, Barcelona.

TORRIJOS Pareja, Fernando (2004): "[Estéticas transhumanas: del cyborg al androide](#)". *Revista Scripta Nova*, Vol. VIII, núm. 170 /53, U. de Barcelona.

ZIZEK, Slavoj (2005): *Bienvenidos al desierto de lo real*, Madrid: Akal

Programari

Presencial